

A. REIJERS

ANDRIES REIJERS

24 JANUARI 1869 – 14 JANUARI 1941

Voor mij ligt een boek: „Immanuel Kant, sein Leben in Darstellungen von Zeitgenossen” en op de pagina tegenover het titelblad: „In vriendschap aan C. J. Bouhuijs van A. Reijers, Kampen, 31 Oct. '30”.

Nu, op den 24sten Januari, den dag, waarop Reijers zijn 72ste jaar zou hebben bereikt, zie ik met ontroering naar die mij zoo goed bekende hand. Ze is niets veranderd in de tien jaren, die sindsdien verlopen zijn; ze is niet veranderd in die lange reeks van jaren — bijna negen en twintig jaar — dat wij met elkaar in briefwisseling stonden.

In den zomer van 1939 heb ik zijn stem het laatst gehoord, zijn handdruk voor de laatste maal gevoeld.

Als kind van 8 of 9 jaar heb ik bij hem op de schoolbanken gezeten; dat is dus meer dan 50 jaar geleden. Maar van die periode herinnerden wij ons niets meer. Later ontmoetten wij elkander in het vereenigingsleven der onderwijzers, die in het laatste decennium der vorige eeuw hun emancipatiestrijd waren begonnen. Reijers was de eerste Kamper onderwijzer, die de noodzakelijkheid hiervan inzag en het vermogen bezat, anderen voor zijn denkbeeld te winnen. Het oprichten van de afdeling Kampen in Overijssel was aan zijn initiatief en werkzaamheid te danken. De onderwerpen, die in deze organisatie aan de orde kwamen, werden dikwijls op Zaterdagmiddag bij hem besproken. Dit geschiedde in het Style-Empire studeerkamertje, toen hij, evenals zijn broer, nog bij zijn Moeder woonde, in het oude familiehuus aan de Boven-Nieuwstraat. Hij wist dan zonder opzet,

want het was zijn aanleg, de vraagstukken te bezien in groot verband, te zorgen, dat ze niet verliepen in alle-daagschheden. En dit alles gebeurde met veel gevoel voor humor, want als iemand oog had voor de humoristische kant van alle gebeuren, was het Reijers. Zie ik echter goed, dan ontbrak het uitbundige bij hem. Maar het diepe gevoel, dat ons ook in onze eenzaamheid de stille glimlach schenkt, was zijn deel. Er was iets beheerschts in hem. Het kwam aan den dag bij zijn spreken. Zijn zinnen waren altijd correct, hier en daar met een wending naar het wijsgeerige. Hij was echter niet de man van de groote volksvergadering. Slechts eens heb ik het meegemaakt, dat een vergadering op kookpunt zijn woorden met een donderend applaus en instemmend gejuich beantwoordde. Hij schreef een mooi Nederlandsch en had een eigen stijl, waarin zich onmiddellijk zijn evenwichtige persoonlijkheid weerspiegelde. Zijn talrijke artikelen leggen hiervan getuigenis af, zoo o.a. het artikel in de Gids van 1912 over het begrip „Godsdienstige Neutraliteit”, dat ook buiten de kring van het Lager Onderwijs de aandacht trok. Zoozeer was zijn stijl hem eigen, dat ook in zijn brieven deze hem nooit geheel verliet. In verschillende dag- en weekbladen zijn polemiseerende artikelen van hem opgenomen. De merkwaardigste zijn echter nooit in druk verschenen.

Hoe kwam het, dat deze man met eigen oordeel, streng logischen zin, goed stylist, met ontegenzeggelijk polemische kwaliteiten, zich bepaald heeft tot het schrijven van wat losse artikelen? Er is indertijd met hem gesproken over het redacteurschap van „de Bode”, het strijdvaardige blad van de Bond van Nederlandsche onderwijzers. Hij heeft niet gewild. „Het voortdurende élan ontbreekt me”, zoo motiveerde hij zijn afwijzing. Hij was waarschijnlijk te breed, om een vechter te zijn.

Reijers was een evenwichtige persoonlijkheid; dit verklaart

— ten deele althans — zijn geslaagd onderwijzerschap, al kende hij de moeilijkheden en teleurstellingen aan het vak verbonden. Toen hij in Januari 1934 de school verliet, heeft Kampen hem een afscheid bereid, als nooit tevoren een onderwijzer ten deel viel. Terecht. Iemand die 44 jaar lang in dezelfde plaats het onderwijs heeft gediend en dat, ondanks zijn eigen oordeel, met groote bekwaamheid, die kinderen, ouders, soms zelfs grootouders voor zich op de schoolbanken heeft gehad, verdient zulk een eerbetoon.

Deze man was in veel opzichten een levenskunstenaar. Hij genoot — tot aan zijn verscheiden ongebroken van geest — van zijn lezen en zijn schrijven; in gezelschap en op de eenzame wandeling. Heeft hij het leed niet gekend?

Wer nie sein Brot mit Thränen aß,
Der kennt euch nicht Ihr himmlische Mächte.

De „himmlische Mächte“ heeft hij zeer zeker gekend. Zouden 's levens tegenheên hem onberoerd hebben gelaten? Doch laten wij hierover zwijgen. Zóó wensch ik hem te zien: pratend, betogend, lachend in de huiselijke omgeving; na lange afwezigheid met uitgestrekte handen op de stoep van het huis aan het Muntplein naar mij toekomend en zooals hij mij uit zijn brieven tegentreedt.

Reijers was een goed mensch, De sprekers aan zijn graf roemden zijn waarachtige menselijkheid, zijn groote liefde voor menschen, zijn eenvoud, vroomheid en waarheid, zijn groote belesenheid. Zelf sprak ik ook een woord van dankbaarheid en waardeering en maakte de regels van Matthias Claudius tot de mijne:

„— ach, sie haben“
„Einen guten Mann begraben“ —
„Und mir war er mehr“. —

Hengelo (O), Januari 1941.

C. J. BOUHUIJS.